ч. 209 (12.575). Львів, субота 20. вересня 1930. Pocztowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік LI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 27·50 „
Річно 55·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар Франції, Голандії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

На шляху до диктатури.

Далекосяглі наслідки останніх виборів до німецького райхстаґу.

Ця стаття походить від особи, яка є першорядним знавцем німецьких відносин.— Ред.

Коли вислід останніх німецьких виборів ми характеризуємо згори, як великий крок на шляху до диктатури, то проте треба застерігтися, що не маємо на увазі диктатури якоїсь одиниці ані теж замаху на німецький парляментаризм. Маємо лише на увазі такий поважний перелім в німецькій публичній опінії, що цілий ряд найбільш впливових дотеперішніх політичних партій (т. зв. середини й поміркованої лівиці) буде мабуть вже ледові зовсім відсунений від впливу на керму німецькою державою, а фактична влада перейде до рук одного великого табору (правиці).

Хоча всі без вимку політичні провідники в Німеччині рахувалися з можливістю зросту мандатів радикальних угрупувань, однаково правиці (національні соціялісти) як лівиці (комуністи), всеж вислід недільних виборів усіх заскочив і перейшов найсміливіші сподіванки. Просто революційний момент у недільних виборах — це величанський, рідко коли в історії політичних партій відомий здвиг скрайної німецької правиці, себто національних соціялістів, званих також від імени лідера Адольфа Гітлера „гітлерівцями" (пікантно, що сам Гітлер не ввійшов до райхстаґу тому, що — взагалі не має в Німеччині активного ні пасивного права голосування, бо є австрійським громадянином!) В минулому райхстаґу гітлерівці мали 12 послів (809.933 голосів у виборах 20. V. 1928); тепер здобули 107 мандатів (6.401.210 голосів 14. 1930). В дотеперішньому нім. парляменті переваґу мали центро-ліві партії, на яких опирався навіть соціялістичний кабінет соціялдемократа Мюллера, який по своїй структурі й парляментарній базі та внутрішній і закордонній політиці не ріжнився майже нічим від попередніх кабінетів католицького центровця Маркса і людовця („Дайтше Фолькспартай") пок. Штреземана, а навіть Лютера (шефа кабінету центро-правого). Всі ті кабінети, істнуючі в Німеччині від половини 1923 року, трималися вірно у вовнішній політиці лінії виконування повоєнних договорів („Erfüllungspolitik"), якої висловом було Льокарно (жовтень 1925) та фінансово-репараційні пляни Доза і Юнґа (1924 і 1929 рр), а остаточним практичним результатом приспішене звільнення Надренії (липень 1930). У внутрішній політиці ці кабінети закріплювали республиканський державний устрій та всі соціяльні здобутки. Останній (і нині ще істнуючий) центро-правий кабінет Брінінґа, опирався на парляментарній меншості і втримувався лише завдяки авторитетові президента Гінденбурґа. Саме Брінінґ розвязав три місяці тому райхстаґ, сподіваючись, що нові вибори дадуть йому більшість. Вибори справді дали величезне скріплення правиці, однак розпорошили деякі партії середини. Витворилася надзвичайно складна конфіґурація парляментарних клюбів, в яких просто неможливо буде зложити працездатну більшість. Теоретично істнують дві такі можливости. Передовсім — поворот до концепції Штреземана т. зв. ваймарської коаліції, себто бльоку від соціялдемократів через католицький центр і дрібні групи осередніх партій до нім. людовців включно. До опозиції належали би тоді комуністи (76 м., гуґенберівці 41, гітлерівці 107 і дрібні праві ґрупи ок. 30 м.). Така республиканська більшість, яка розпоряджала би на 575 членів райхстаґу ок. 300 голосами (с.-д. 134, центр 68, нім. людовці 29, баварські людовці 19, демократи 20, господ.

партія 23), є тому високо проблематична, що викликала би мабуть крізу на становищі президента республики: марш. Гінденбурґ занадто вже заанґажувався у боротьбі проти соціял-демократів.

[illegible]та можливість — це бльок правиці, від католицького центру аж до гітлерівців включно; цей бльок розпоряджав би теж ок. 300 голосами і найшов би безумовно підтримку Гінденбурґа. Однак уся трудність у тому, чи республиканська партія центру, якої велика частина на чолі з б. канцлером Марксом схильна більше до порозуміння з лівицею, згодиться на коаліцію з такими радикальними націоналістами, як гітлерівці; велике питання, чи голові центру канцлерові Брінінґові, особистому прихильникові ідеї бльоку з гітлерівцями вдасться потягнути за собою цілу партію.

Однак значіння останніх виборів є далеко більше, ніж трудноші створення нової парляментарної більшости та трівкого уряду. Це значіння полягає на здвигу настроїв німецьких мас у сторону противників політики льояльного виконування версайського мирового договору та його ріжних додатків. Не можна назвати цього здвигу побідою монархістичної ідеї над республиканською тому, що суть річи не в державному устрою Німеччини, а в методах закордонної та внутрішньої політики. Нинішня побіда гітлерівців має за собою 10-тилітнє назрівання настроїв проти геґемонії версайського договору з його моральними і матеріяльними наслідками. Першим великим проявом тих настроїв був минулорічний плебісцит Гуґенберґа проти пляну Юнґа, реґулюючого сплати Німеччини титулом воєнного відшкодування. Плебісцит вправді не вдався, а сам Гуґенберґ тепер утратив навіть 37 мандатів (з 78 упав на 41) і майже 2 міліони голосів, але промостив дорогу ще радикальнішому Гітлерові. Очевидно, що Гуґенберґ і Гітлер мусять надалі кооперувати (разом 148 голосів проти 143 соц.-дем) і саме цей табор скрайної правиці безумовно стремить до влади, яка в його руках буде фактичною диктатурою.

Коли комуністи побільшили стан посідання з 54 мандатів на 76, себто з 3,2 міліонів голосів до 4,5 міл., то виявили зріст еволюційний, зрозумілий у звязку з господарською крізою та зростом виборчої активности. Однак зріст гітлерівських впливів є в політичному житті появою просто революційною.

Острах тих держав, які опирають свою закордонну політику виключно на тезі непорушности версайського договору, є безумовно в дечому оправданий. З евент. приходом у Німеччині до влади скрайної правиці ті держави стануть би перед дилемою: відмовитися від тої засадничої тези або підтримувати її далі зі зброєю в руці. У цьому суть поваги ситуації. Ключ до неї лежить нині в руках Гінденбурґа, який у цьому складному положенні в Німеччині рішатиме своїм персональним величезним авторитетом.

В СРСР далі розстрілюють.

З Москви подають, що ДПУ арештувало там три особи за те, що підпалювали державні фабрики. Всіх трьох поставлено перед суд і засуджено на смерть та розстріляно.

З польської преси.

Тверезий — але й відокремлений польський голос про події на терені Сх. Галичини.

Центральний орґан ППС, варшавський щоденник „Роботнік", займаючися в одному з останніх несконфіскованих чисел жалюгідними подіями, що мають місце на терені Сх. Галичини, між іншим пише:

„Для нас озвірілий націоналізм і право пястука ніколи не будуть арґументом. Можна і і треба якнайбільше катеґорично осуджувати і поборювати невідповідальну акцію підпалів, але рішучо недопустиме, щоби з цього приводу кувати зброю проти української суспільности. Бо істнують межі дневникарської оцінки випадків, хоч пресу типу „Курерка" це не обходить. Вона на українську справу дивиться під кутом свого тиражу. Українську справу залишено ходові часу. Це її не полагоджує і не впливає корисно на оформлення польсько-українських відносин.

„При недостачі дбайливости і зусилля, з обидвох боків від літ накопичуються трудноші, обвантажені тягарем братовбивчої війни 1918—19 років, та вряди-годи виростають конфлікти, що паралїжують можливість позитивного полагодження укр. справи.

„Небезпека лежить у тому, що проблеми національних меншин, особливо української у нас майже не бачиться, або не доцінюється її. Справу погіршує нахил полагоджувати цю проблему в дусі „Куреркiв", то є в такім, який заперечує українській суспільности всяке право до розвитку. Про короткозорість такого погляду не треба і переконувати. Тимчасом українська проблема накидається Польщі із щораз то більшою нагальністю. У Польщі живе кілька міліонів українців, які до польської держави відносяться ріжно і згідно з договором про націон меншини перед державою стає конечність заняти супроти них позитивне становище. Очевидно, що від укр. суспільности держава має право вимогати льояльности та рівного із польською суспільністю поношення обовязків і тягарів, але рівночасно маємо обовязок поставити український нарід що-до прав на рівні з польським, заґарантувавши йому перш за все свободу культурного і господарського розвитку.

„Повстає питання першенства кроків і чинів. Досі державні чинники узалежнювали своє відношення від становища українців супроти держави. Натомість укр. суспільність чекає чинів від поляків. І цей стан триває досі, загострений акцією УВО.

„Обєктивно треба ствердити, що як і досі програма розвязання української справи є невідома, а властиво не істнує.

„Нема сумніву, що незалагодження цієї справи є знаменитим жировищем для УВО, яка використовуючи безчинність збоку поляків, хоче своєю акцією викопати пропасть між українцями і Польщею та унеможливити всяке порозуміння в будучности.

„В цьому напрямку нічого не робиться, ми постійно маємо два відлами, настроєні супроти себе ворожо. Що правда, УВО провокує, але до боротьби з тією орґанізацією покликані тільки власти, які сміливо можуть зрезиґнувати із помочі польських націоналістів, у стилю: „десять за одного".

Богато в наведеній статті дечого такого, що межує з непоінформованістю та незнанням українського життя, але ми й не думаємо на цьому місці вносити якінебудь корективи до тверджень і поглядів автора. Витяги з тієї статті на-

водимо тільки як документ, а далі нотуємо її як відокремлений голос у польській публіцистиці, як голос, що є білим круком на горизонті польської шовіністичної оцінки положення у Сх. Галичині. Автор цієї статті намагається підійти до складної справи спокійно та річево, старається збагнути причини як того, що є, так і того, чого нема, а що, на його думку, повинноб бути. Ось цим і цікавий цей відокремлений голос польського публіциста.

„Музей митр. Шептицького поширюється".

Як відомо, на Зиесінню була спроба підпалити дім оо. Студитів, де ігуменом чина є о. Климентій Шептицький. „Львовскі Курер Поранни" пише з приводу цього випадку під повищим заголовком такі нісенітниці:

„Митрополит Шептицький, пересилаючи слідчому видідові дві кулі, які впали на двір, на Зиесінню, зажадав через свого секретаря о. Тадея Ржевуського звороту цих двох куль, які начебто мали впасти з рук „польських саботажистів".

„Не знаємо напевно, чому митропол. Шептицький так енергічно домагався звернути йому ці дві кулі. Правдоподібно має намір урядити в музею при вул. Мохнацького окремий відділ, присвячений „саботажові".

„Без сумніву помістить на почесному місці, на жовтоблакитному плюші ці „польські" кулі, а решту музеальних памяток, що ілюструють бандитизм його овечок, тих численних „ідеових бандитів" достарчать йому самі „невідомі справники" для виховання майбутніх поколінь. Вони без сумніву достарчать свої фотографії, що будуть розвішені на стінах на вічний спогад їхнього геройства. Там зложиться також світлини стирт і польських фільварків, знищених ідейними опришками, вибухові матеріяли, пляни виколіїння поїздів, перетяті та зібрані телеграфічні дроти і фотографії пожеж і пожарищ".

Польські студенти й саботажі.

У „Львов. Курер. Пор." читаємо заклик „Польська молодь на село!", який так кінчиться:

„Товариство Академічної провінціональної молоді" у Львові звертається до всіх підчинених собі провінціональних гуртків з порученням, щоби: 1) на перший плян висунути освітню працю на селі; 2) занятися організуванням польської молоді по селах для військового пристосіблення; 3) вступати до польських організацій у повіті; 4) **не допускати до толеранції українських товариств і діячів** та доносити до товариства про випадки зради польської справи польськими одиницями, якби такі найшлися".

ВИБОРИ.

ВИБОРЧИЙ ПОРАДНИК.

Найважніші постанови виборчої ординації.

Увага: Радимо інформації з виборчого порадника вирізувати з газети та переховати до кінця виборів!

Всі дати з виборчого календаря, подані нижче, означають кінцеві речинці для поодиноких виборчих чинностей. Виборчі чинности можуть бути виконані скорійше і навіть, щоби виборці не відволікали їх до останнього дня.

Всі речинці, крім дня голосування до сенату, відносяться так до виборів до сойму, як і до сенату.

Дня 19. вересня 1930 р. Начальники громад (президенти, бурмістри, війти) виготовляють для кожної місцевости список виборців у трьох примірниках (арт. 32 уступ 1 ординації до сойму і арт. 10 ординації до сенату). Предсідник окружної виборчої комісії повідомляє начальників громад про склад відносних обводових виборчих комісій і подає це до прилюдного відома (арт. 31 уст. 2 і 3 орд. до сойму).

Про це, як укладається виборчі списки, говорить арт. 32 і 33 орд. до сойму. Рівночасно зі списком виборців до сойму виготовляють начальники громад окремі списки виборців до сенату (арт. 10 орд. до сенату).

Дня 20. вересня 1930 р. Начальник громади пересилає 3 примірники списку виборців предсідникові обводової виборчої комісії.

Арт. 34. 1) „Найпізніше 21 дня від розписання виборів перешле начальник громади 3 примірники списку виборців предсідникові даної виборчої комісії, який скличе зараз комісію і предложить їй список до прослідження та затвердження".

2) „Комісія має право досліджувати матеріяли, на основі котрих виготовлено списки виборців і жадати вияснень від начальника громади".

Дня 26. вересня 1930 р. Обводова виборча комісія пересилає один примірник списку виборців окружній виборчій комісії.

Арт. 34 уступ 3: „Найпізніше 27-го дня від оголошення виборів перешле обводова комісія один примірник затвердженого списку виборців окружній виборчій комісії, рівночасно проголосуе прилюдно в громаді в спосіб принятий при громадських оповіщеннях, що список виборців буде виложений до перегляду в льокалі комісії".

ХТО МОЖЕ ВИБИРАТИ ПОСЛА І В ЯКІЙ ОКРУЗІ?

Арт. 1.

Право вибирати послів до сойму має, крім військових у чинній службі, кожний громадянин (обиватель) Польської Річипосполитої без ріжниці полу (отже як мущина так жінка), який в дні оголошення виборів у „Вістнику Законів" має покінчених 21 літ й не є, по думці постанов тогож закону, такого права позбавлений.

Арт. 2.

1. Кожний виборець має право вибирати тільки в тій виборчій окрузі, в якій мешкає щонайменше день перед оголошенням виборів у „Вістнику Законів".
2. Голосувати вільно лиш особисто.
3. Кожний виборець має право віддати один голос і тільки в тім обводі голосування, в якім згідно з постановами арт. 33 цього закону буде він вписаний до загального списку виборців.

Пояснення. Тому, що вибори до сойму були оголошені у „Вістнику Законів" дня 30. серпня 1930 р., то кожний виборець має право вибирати тільки в тій виборчій окрузі, в якій мешкав дня 29. серпня 1930 р. Звичайно треба допильнувати, щоби його вписали до виборчої лісти.

ХТО МОЖЕ ВИБИРАТИ СЕНАТОРА?

1. Право вибирання має кожний виборець який в дні оголошення виборів має скінчених 30 літ і в тому дні мешкає що найменше від року у виборчій окрузі, числячи назад від дня оголошення виборів у „Вістнику Законів".
2. Умови однорічного замешкання не відносяться:

а) до свіжо осілих кольністів,

б) до робітників, які змінили місце побуту наслідком зміни місця праці.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 20. ВЕРЕСНЯ 1930.

АЛЬФОНС ДОДЕ. 12)

МАЦІЦЬКИЙ

ПОВІСТЬ.

V.

Заробляй на хліб!

Сарлянда це мале містечко в Севеннах, що лежить у малій, вузькій долині, оперезане довкола горами, наче муром. Коли сонце там пригріє це огнена груба, а коли подує північний вітер — ледівня...

У день мого приїзду дув вітер зранку до вечора. Дарма, що це була весна, Маціцького на верху діліжанса пройняла при вїзді до міста студінь аж до жовтої кости.

На вулицях темно та пусто... На площі для військових вправ кілька осіб ждало на диліжанс і проходжувалося туди і назад перед слабо освітленим будинком. Зійшовши з воза, я казав себе негайно завести до гімназії. Я квапився до своїх обовязків.

Гімназія була недалеко. Носій перейшов зі мною дві чи три самотні широкі вулиці і зупинився перед будинком, що подобав на мертвий дім.

— Це тут — сказав він і підніс величезний молоток, що висів на дверях. Молоток ударив важко і ворота відчинилися. Ми ввійшли до середини.

Я заждав хвилину під склепінням воріт, у темноті. Носій поставив мою валізку на землі, я заплатив йому і він пішов... За ним зачинилися тяженькі ворота... Згодом підійшов до мене заспаний сторож, з великою ліхтаркою.

— Ви певно новик? — спитав. Він гадав, що я — новий учень.

— Я не учень, а вчитель... Прошу мене завести до директора...

Сторож здивувався; приклав руку до шапки і прохав зайти на хвилину до своєї кімнатки. Пан директор пішли тепер з дітьми на чверть години на вечірню молитву; коли молитва скінчиться, тоді мене проведуть до нього.

У сторожа кінчали вечеряти. Кремезний козарлюга з білявими вусищами тягнув горілочку, а поруч нього сиділа худощава, жовта як цитрина жіночка, закутана аж по самі вуха у вилинялу хустину.

— А що там таке, пане Касань? — спитав вусач.

— Це новий учитель — показав на мене пальцем сторож. — Той пан такий маленький, що я спочатку гадав, що це школяр.

— Бо що правда — пояснив вусач, спозираючи на мене зпід чарочки — ми маємо тут учнів і більших і старших від пана вчителя... от хочби старший Вейон...

— А Круза? — додав сторож.

— А Субейроль? — додала жінка.

І почали розмовляти між собою пошепки, похилені над осоружною горілкою, спозираючи на мене крадькома... А на дворі гудів вітер і чути було крикливі голоси дітвори, що виспівувала в каплиці.

Звук дзвінка — коридори загули.

— Молитва скінчена — сказав сторож Касань — ходім до пана директора.

Взяв ліхтарку і я пішов за ним.

Гімназія видалась мені величезним будинком. Предовгі коридори, великі склепіння, широкі сходи із залізним, різьбленим поруччам — усе старе, чорне, закопчене... Сторож пояснив мені, що перед 1789-им роком у цьому будинку була маринарська школа з 800 учнями з найбільшої шляхти.

І заки скінчив ці цінні інофрмації, ми дійшли до канцелярії директора. Сторож перейшов через подвійні двері, викладені матрацом і двічі застукав до одвірка.

Якийсь голос відповів: „Можна!" І ми ввійшли.

Ми опинилися в великім бюрі з зеленими стінами. У глибині кімнати за широким столом директор писав щось під тінистим абажуром.

— Прошу пана директора — сказав сторож і пхнув мене легенько вперед — приїхав новий пан учитель на місце пана вчителя Серіера.

— Ну, добре... — відповів директор, не рухаючись.

Сторож уклонився і вийшов. Я стояв посередині кімнати і мняв шапку.

Коли директор скінчив писати, підвів голову. Я міг добре приглянутись його малому, сухо-жовтому обличчю з холодними безбарвними очима. Він також відсунув абажур, щоби мене краще бачити і заложив на ніс окуляри.

— Але-ж це ще дитина! — крикнув і підскочив на фотелі. — Що я можу зробити з такою дитиною!

Для Маціцького був це страшний удар: він уявляв собі вже, як опинився на вулиці, без засобів до життя... Ледве встиг промимрити дваи три слова і передати йому поручаючий лист.

Директор прочитав лист, раз і другий, зложив його, розложив, ще раз прочитав і накінець заявив мені, що з огляду на вимокве поручення інспектора і мою чесну рідню, він годиться мене прийняти, хоча мій молодий вік хвилює його дуже. І почав проповідь про вагу моїх нових обовязків. Та я вже не слухав його. Для мене було найважніше те, що лишаюся. „Мене не викинули!" — і від цієї думки я був щасливий, страх який щасливий. Якби директор був мав тисяч рук то я поцілував би його в кожну зокрема.

(Продовження буде.)

в) до державних урядників службово перенесених. (Далі буде).

ПІДГОТОВКА ДО ВИБОРІВ.

В понеділок 8. ц. м. були в Тернополі збори начальників громад тернопільського повіту, в ціли вибору двох членів і двох їх заступників до окружної виборчої комісії. Українські війти віддали свої голоси на Миколу Середюка, начальника громади в Шляхтинцях як на члена цеї комісії і він одержав 35 голосів, а його контркандидат Дмитро Дебельський, бувший довголітній війт в Березовиці Великої і кандидат з УНС-а на посла при попередніх виборах — одержав тільки 33 голоси. Вибрано таким чином Середюка і так проголошено. Тимчасом староста Маліцький подав як вибраного Дмитра Дебельського і він вже брав участь у кількох засіданнях окр. виборчої комісії в Тернополі. П. Середюка протизаконно до комісії не допущено тому, що він є свідомий і діяльний українець і в додатку член УНДО. В теперішній виборчій комісії самі поляки з додатком одного старенького хлібоїда, що є тільки манекіном і не буде полякам перепинювати в їх праці.

Староста Маліцький видав до всіх наших читалень і народніх домів в повіті наказ — такий наказ на доручення міністерства внутрішніх справ мали видати і інші старости — що не вільно відступати саль на передвиборчі збори під загрозою безпроволочного розвязання товариства і замкнення льокалю. Підкомісар поліції в старостві Кудеревич закликав до себе голову Міщанського Брацтва в Тернополі і усно подав йому до відома повищу загрозу щодо Міщ. Брацтва, коли би воно відступило свою салю на передвиборчі збори. Є це фактичне унеможливлення всякої виборчої аґітації, бо стодоли тепер повні, селян вже тепер відстрашують від відступлення хат на збори, а на віче під голим небом очевидно не позволять.

ПЕРЕДВИБОРЧІ ЗБОРИ В ПОМОРЯНАХ.

Дня 14. вересня відбулася в **Поморянах**, зборівського повіту передвиборча довірочна нарада, в якій взяли численну участь громадяни **Поморян, Розгадова, Богутина, Торгова, Махнівець, Кального, Жабиня, Годова й Урманя.** Після вибору президії, до якої увійшли п. А. Григорович, міщанин з Поморян, як голова і студ. В. Різник як секретар, присутні вислухали з великим зацікавленням реферату А. Жуковського, студ. мед., про наше сучасне політичне положення і звязане з тим наше відношення до розписаних виборів до польського сойму й сенату. При кінці промовець предложив зібраним до ухвалення відповідні резолюції. Над рефератом і поданими резолюціями розвинулася річева дискусія, в якій забирали голос о. дек. Гавришо, парох з Урманя, о. сов. Гайовський, парох Богутина, Р. Данилевич, абс. теол. з Розгадова і п. Сапужак, селянин з Кального. Бесідники домагалися створення одного українського національного виборчого бльоку, вказуючи на ті великі шкоди, які потерпіли українці наслідком свого партійного розбиття при виборах до сойму й сенату в 1928 р. Після цього ухвалено одноголосно відповідні резолюції подані референтом і доповнені бесідниками. В них між іншим читаємо: Тому, що партійні спори при попередніх виборах до сойму й сенату принесли українському народові великі втрати, зібрані на довірочній передвиборчій нараді дня 14. вересня ц. р. в Поморянах громадяни міста Поморян і дооколичних сіл рішуче домагаються створення українського виборчого бльоку всіх партій і груп, що стоять на національному становищі; уважаючи, що вибори до сойму й сенату мають бути іспитом зрілости українського народу і висловом нашої національної єдности й сили, зібрані домагаються рішуче від проводу всіх українських партій, щоб він довів негайно до заключення українського бльоку, відкидаючи всякі особисті, партійні чи клясові анімозії.

УЛАНИ НА СЕЛАХ ЛЬВІВСЬКОГО ПОВІТУ.

Дня 16. ц. м. віхав до громади Підберізець, львівського повіту, 14-ий полк уланів Язловецьких. Полк розтаборився по сусідніх громадах, як Гаї, Германів, Яричів Старий і Новий, Городиславичі та інші. Зараз другого дня приїхали до Львова селяни з Підберезець зі скаргами на уланів, які стали великим тягарем для села. З якою цілю розтаборилися по селах улани, не відомо, але з їх поведінки можна судити, що це щось у роді карної експедиції. Селяни розказують, що улани шаблями рубали гусей на пасовиську, скликали чоловіків з цілого села і ставили по 5 душ до чищення коня, а потім почали шукати свідоміших громадян, яких мали списаних на карточках. Зловили Степана Моxву і Петра Бубелу і обох так побили, що 17. ц. м. відвезено Бубелу до шпиталю. Шукали ще за громадянином Михайлом Керногою, якого не було в селі, і цілу ніч була заряджена варта, щоби його зловити. Улани забирали на тягарові авта або на підводи збіже, хліб, муку, дріб і т. п., а крім цього зігнано з села до 20 підвод, на які ладували сіно, конюшину, овес та вивозили з села. Улани остали в селі ще й дня 17. вересня ц. р.

Нові екзекуції в СРСР.

Телеґрафічна Аґенція СРСР повідомляє, що на днях повішено знову трьох людей під замітом саботажів у державних установах. Є ними: Цікарев, що працював при направі ваґонів у Перово, колишній власник кількох домів Цветов і командант пожежної сторожі чотирьох великих будівельних орґанізацій Тучількін. Пятьох обвинувачених засуджено на високі тюремні кари.

Українські посли у берестейській твердині.

Народня Канцелярія УНДО звернулася до адвоката Василя Кривицького в Берестю з проханням зібрати дані про арештованих бувших послів. На це одержала таку відповідь:

„На листа з дня 12. вересня у справі арештованих послів маю за честь повідомити, що в твердині берестейській дійсно находяться посли ПП. Паліїв, Целевич, Лішинський та Когут. На жаль я позбавлений усякої можливости навязати контакт з арештованими. Раджу звернутись до адвоката у Варшаві тому, що без дозволу прокуратора Міхаловського, чи слідчого судді не можна навіть щось переслати арештованим, а для побачення потрібна довіреність“.

Причина арештування бувш. посла Васильчука.

Ми вже вчора коротко повідомили, що в Холмі арештовано б. посла Павла Васильчука. Виясняється, що формальною причиною арештування було зневаження Павлом Васильчуком одного державного функціонаря кілька місяців тому. Як нас інформують, арештованого б. посла судові власти у Холмі готові випустити на волю, але за кавцією 10.000 зол. За правдивість тієї інформації не беремо відповідальности. Павло Васильчук, холмщак, був послом у першому й другому соймі. Останнім разом увійшов до сойму з державної листи „18-ки“.

Радуйтеся нац. меншини!

З Женеви подають, що анґлійська делеґація має намір предложити на слідуючих зборах Союза Народів проект утворення постійної комісії для справ національних меншин, на зразок комісії для справ мандатових і боротьби з опіюмом. Ця комісія стільки поможе національним меншинам, як комісія для боротьби з торговлею опіюмом зашкодила аматорам опіюму.

Мекдональд при праці.

А. Т. Е. Льондон. Під проводом Мекдональда відбулось перше по вакаціях засідання кабінету. Наради йшли про боротьбу з безробіттям та про приготування конференції у справі Індії, як і про програму нової сесії парляменту, яка буде в жовтні.

Криваві вибори в Іраку.

З Багдаду пишуть, що підчас виборів в Іраку було забитих 19 осіб. Цей факт збільшив антианґлійські настрої. В деяких містах анґлійські урядовці мусіли втікати до касарень під охорону війська.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 20. ВЕРЕСНЯ 1930.

Е. ОНАЦЬКИЙ.

Верґілій --- маґ і пророк.

(У 2000-ті роковини смерти).

(Докінчення.)

Та, як відомо, і найбільші маґи і мудрці, як і давні герої, вряди-годи мусять губити голову. Геракль мусів служити Омфалі, прядучи вовну між її служницями; Самсон піддався спокусниці Далілі. Сам Аристотель, мусів написати в альбом Олександрові Великому, свому учневі такі знаменні вірші:

„Більш, ніж меч і огонь і стріла і коса
Небезпечне оружа жіноча краса.
Ані мудрість, наука ні старші літа
Не дають проти неї міцного щита.
Це я сам досвідчив. Лиш мертвець та сліпець
Може бути проти неї надійний борець...
(Ів. Франко).

Те саме мусів „досвідчити“ і Вірґілій. Автор „Образу світа“ оповідає, що Вірґілій закохався в якійсь шляхотній дівчині, яка вдала, буцім-то її увязнили, замкнулася в високій башті і вимагала від Вірґілія, щоб він, на доказ своєї любови, виліз до неї зовні, в підвішеному з вікна кошикові, який мала тягти на гору сама красуня. Поет, щоби бути лекшим на вазі, цілком роздягнувся, і був босий та лише в сорочці. Але коли кіш з Вірґілієм (який представляється в оповіданні „духовного звання“) був вже на середині між землею і вікном, лукава дівчина привязала його до вікна і скликала народ, подивитися на веселе видовище. Але Вірґілій за це тяжко помстився. Рим на раз опинився без вогню. Вражений імператор просить Вірґілія зарадити лихові, і ображений маґ наказує, щоби зрадливу дівчину виставили голу на базарі, а хто потребує вогню, може дістати його з таємної частини тіла красуні. Через три дні всі в місті мали вогню доволі... Але годі. Леґенди про Вірґілія, що служили матеріялом для **народньої** фантазії, виявляючи весь той престіж, що його зберіг Вірґілій в народніх масах до найпізніших часів, були лише буйним плодом тої віри в Вірґілія, як справжнього християнського пророка, що її довгий час мала ціла католицька церква.

Підставою цієї віри в Вірґілія, як у пророка, була його IV „Еклькоґа“, де поет, більш як трийцять літ перед Р. Хр. сповіщав про близьке „відновлення віку“ і про народження божеської дитини, з якою мав закінчитися „залізний вік“ і розпочатися „золотий вік мира і справедливости“.

Пізніші християнські письменники добачили в цій IV. Екльозі Вірґілія безпосередню вказівку на народження Ісуса Христа і таким чином зробили з поганина, неофіта Горейця, християнського пророка. Так нпр. Лятанцій припускає, що Вірґілій дійсно передбачав народження Христа, і цю думку приймав також св. Августин.

Таким чином у Середні Віки також за посередництвом Данта, здогад, що через Вірґілія віщував Дух Святий, сильно вкорінився, і тому ми зустрічаємо його постать, поруч з пророками і сибілями, в містеріях „Різдва Христового“. Цим-же віруванням пояснюється і згаданий вище звичай ворожби з книг Вірґілія, наче з Біблії.

А проте, як з очевидністю випливає з дослідів Каркопіна, Ферера і інших, вірування це ґрунтується на великому непорозумінні. Не треба забувати, що IV. Екльоґа написана в часі мира між Октавіяном (будучим імператором Августом) і Антонієм, головне наслідком інтервенції консуля Азинія Полліона, друга і покровителя Вірґілія, якому Вірґілій присвятив цю свою IV. Екльоґу. В ті часи, кінця римської республики, страшних громадянських війн і проскрипцій, коли ніхто не почував себе певним завтрішнього дня і свого життя, народні маси віддавалися природним мріям і надіям про переродження світу і прихід Спасителя, який покладе кінець війнам і несправедливости.

До цих неясних надій народніх мас приєднувалися — і підтримували їх — надії жидів на прихід Месії і навчання неопітаґорейців про зміну циклів світового життя. Неопітаґорейці вірили, що життя світа поділене на якусь кількість „великих років“, що одна серія „великих місяців“ мала вже скоро скінчитися, і що скоро мав початися новий „великий рік“ з поверненням до чистих і щасливих днів золотої доби. Світ повинен був обновитися, і його обнова мала бути вказана появою чудодійної дитини.

Коли в 40 р. перед Хр. Антоній і Октавіян, вже готові до нової братовбивчої війни, несподівано помирилися, світ зітхнув з полекшенням, вбачаючи в цьому мирі завершення „віку заліза“. А Вірґілій вважав відповідним присвятити авторові і посередникові цього мира Азинієві Полліонові IV. „Екльоґу“ з приводу народження у нього сина, але не Ґалля, як думали раніше, а як виказав Каркопіно в своїй новій книзі („Вірґілій і таємниця IV. Екльоґи“, Париж 1930) його меншого брата.

І що Вірґілій не був пророком, але лише великим поетом, — на це вказує власне факт, що той син Азінія Полліона, на якого поет покладав такі великі надії, не залишив по собі жадного сліду, а сам Полліон, що здавався тоді арбітром долі світа, дуже швидко стратив всяке значіння, і вся влада зосереджувалася в руках Октавіяна, який — в очах римлян — став справжньою персоніфікацією того золотого віку, про який навчали неопітаґорейці і про який мріяв, під їх впливом, Вірґілій.

Але слава поета від того не меншає, і має рацію народня леґенда, що оповідає, як апостол Павло, відвідуючи Неаполь, тужив і плакав над могилою Вірґілія, що такий великий талант належить до поганського світа.

„Польська самооборона“.

Чого домагаються поляки від урядових чинників.

В останніх тижнях відбуваються у нас масово польські протестаційні віча проти відомої промови мін. Тревірануса й одночасно проти „роззвірілого терору гайдамацьких банд під знаку УВО“. Такі віча, на яких промовцями виступають представники ріжних польських партій, до польських соціялістів включно, відбулися вже у всіх більших містах, а тепер їх скликають навіть по малих місточках і селах.

На всіх вічах приймають однодушно резолюції з різким протестом проти промови мін. Тревірануса і з апелем до уряду, аби він поміг здавити якнайшвидше не тільки всякі саботажі й підпали на кресах, але й усе зорганізоване українське життя.

Започаткував ці протестуючі збори Львів трьома вічами нараз. А за ним пішли Тернопіль, Станиславів, Коломия, Перемишль, Золочів, Чортків, Дрогобич, Бережани, Жовква, Самбір, Теребовля і т. д., а після того й численні містечка та села. Віча такі кінчаться звичайно виборами окремого „комітету оборони кресів“, зложеного з представників усіх польських установ.

На цьому місці уважаємо за вказане подати досліво характеристичні резолюції, ухвалені на загальних зборах читальні Т. Ш. Л. в Зимній Воді біля Львова в дні 14. н. м., здержуючись з нашого боку від якихнебудь коментарів. Ці резолюції звучать:

„Ми, поляки з Зимної Води, що в 1918 р. зі зброєю в руках боронили польськости Львова, бачучи, як нині безкарно гуляє розшалілий терор гайдамацьких банд УВО, звертаємося до Міністерства Освіти з доманганням, аби воно: 1) Видало кураторам шкільних округ Львівської, Волинської і Люблинської негайно заказ приймати абсольвентів руських семин. закладів на учительські посади на терені вище згаданих округ. 2) Постепенно переносити руських учителів зі Сх. Малопольщі і Волині до воєвідств західних. Бо таким чином буде усунена головна основа гайдамаччини і знівечена раз на все можливість протидержавної роботи на селі. 3) Обсадити утраквістичні школи єдино й виключно учителями поляками. 4) До Міністерства Внутрішніх Справ, аби негайно розвязало Луги, Соколи, Пласт, Просвіту і тим подібні організації, які є кузнею й огнищем злочинної діяльности терористів“.

Шwадрон уланів у Курівцях.

ПАТ повідомляє: Село Курівці, 22 км. від Тернополя, подібно, як інші села тернопільського воєвідства, мало на приказ адм. влади обовязок давати громадські варти по 6 людей при стиртах збіжа. Розпорядок цей видано для охорони майна горожан перед саботажем. Наслідком агітації, арештом нечисленних агітаторів, с. Курівці передучора вперше відмовилося виконувати розпорядки влади. Зате всіх, що ставили спротив, покарали гривною по 50 зол. Вчора адм. влада стрінулася знову з відмовою мешканців с. Курівці виконувати згадані розпорядки. Тому тернопільське воєвідство, щоби присилувати громаду Курівці до пошанівку своїх розпорядків, мусіло покористуватися прислугуючим йому правом асистенції військових відділів. Тому нині (18. вересня) в год. 3. над раном вислано до згаданого села один швадрон 9-го полку уланів, стаціонованого у Теребовлі.

Страйк у Калуші.

ПАТ повідомляє, що дня 17. вересня вибухнув знову в Калуші страйк у копальні ТЕСП. Страйкує 1.100 робітників. Причиною страйку те, що управа підприємства виповіла працю 113 робітникам.

Б. пос. Космовська засуджена на 6 місяців.

ПАТ повідомляє з Люблина, що 18. вересня в год. 2.30 вночі суд видав присуд, на основі якого Ірену Космовську признали винуватою проступків, закидуваних їй в акті обвинувачення з уст. 154. часть II. та засудили на кару шістьмісячної вязниці. Прокуратор і оборона зложили апеляцію.

У судових колах Варшави кружляла чутка, що засуджену бувш. пос. Космовську перевезуть до жіночої вязниці у Варшаві.

Зміна адреси 1 зол. Можна присилати поштовими марками.

На економічні теми.

Кріза і ціни.

4) Технічний поступ.

В Америці — як вище сказано — не було недостачі золота, а всеж ціни впали. Чому воно так? У поширенні продукції треба відріжнити два випадки: поширення при тих самих коштах продукції — і це вимагає відповідної кредитової політики банків, як ми це попередньо згадали — і поширення при знижених коштах, тобто через уліпшення, технічний поступ. Таке поширення продукції не мусить викликати депресії, бо зменшення самовитрат уможливлює навіть при знижених цінах зиски, бодай у краю, де уліпшення в продукції переведено. Це й було у Злучених Державах.

З численних уліпшень продукції, яких вплив на знижку самовитрат, а також і на знижку цін не дається заперечити, згадаємо тільки важніші, а дещо довше спинимося над уліпшенням в рільництві. — В добуванні металів пристосовано нову методу сплавлювання, яка уможливила добування металів і там, де давніше наслідком нерентовности воно було неможливе. Так можуть бути тепер використані навіть не багаті в руду поклади, а відпадки з продукції головного металю не йдуть на марне. — В продукції бензини зайшли великі зміни; давніше одержували з нафти 20—30 відсотків бензини, сьогодні добувають 70 відсотків. На згадку заслугує широке використовування вугля, уліпшення в фабрикації салітри і товщів.

Нас, як хліборобську націю, мусять цікавити зміни в рільництві. Як відомо, в Америці вже давно запрягли в рільництві машину до праці більше як в Европі; у звязку з тим росла там величина фарми. Доперва трактор і жниварко-молотілка (машина, яка жне і зараз молотить) уможливили те, що фарми — як подає німецький професор Серінґ — **величини 800 га може обробити і зібрати з поля один чоловік з помічником.** Жниварко-молотілка випирає нині жниварки і її продукція росте скорим темпом. У 1914 р. було в Злучених Державах 270 таких машин, 1927 р. зросло їх число на 18.300. Подібне бачимо і в Канаді. В одній лише провінції Саскачеван працювало в 1928 р. 3.000 жниварко-молотілок чи „комбайнів“. — Як бачимо, засуджені теорією на смерть великі фарми в Америці можуть тепер далеко успішніше продукувати збіжє і конкурувати з Европою, та можуть ще дальше поширювати посівну площу, беручи під управу великі простори, які давніше мали давати пашу для коней, що їх машина виперла з фарми і транспорту. Такі зміни в рільній продукції мусіли вплинути на знижку цін. Одначе це не виключає впливу золота на знижку цін і тому вже не в справі впливу цих чинників на ціни, але в справі їх ваги ведуться на заході горячі спори.

Як знаємо, депресія почалася знижкою цін на продукти, що є предметом міжнародного обороту, на сирівці, кольоніяльні товари і збіжа. Але з упадком цін цих товарів не було знижки промислових фабрикатів. Тут повстали „ножиці“, які картелі щораз дальше розширяли, тобто покупна сила перших продуцентів маліла, бо кінець-кінцем все вимінюється товар за товар. Картелі, що свою політику цін реклямували як конечну і як спасенну, як реґулятор господарського життя, який хоронить його перед сильними потрясеннями, побачили вкінці, що струну перетягнено, що неможливо набивати кишеню капіталом неорганізованого консумента в нескінченість, що ножиці мусять примкнутися. Тому ціни мусять падати і слушно каже проф. Сомарі, що де ціни фабрикатів, і то ціни, які платить консумент, найскоріше вирівнаються з тенденцією світового ринку, там найскоріше переможуть крізу.

5) Висновки.

Резюмуючи повище, скажемо, що сьогоднішня кріза є комплікацією як структурних, так і конюнктурних змін в господарському житті і найти коротку формулку як її причину є неможливе. Тут золото, технічний поступ, митні мури, вальоризація, воєнні відшкодування, зміна в творенні капіталів на заході і хронічний їх брак на сході і т. д. вплинули на такий некорисний перебіг господарського циклю, що вихід з депресії ще не близький. Промислові краї потішають себе надією, що по переломі депресії їх зраціоналізована індустрія матиме богаті жнива.

Ми, хліборобська нація, з нашою збіжевою господаркою мусимо бути приготовані, що кріза в рільництві затягнеться довго і тому реорганізація нашого господарства є конечністю. Наша екстензивна збіжева господарка не може видержати конкуренції зі змоторизованою американською фармою. Не хліб, але мясо, ярина та молочні продукти мусять іти від нас на европейські ринки. Але коли хочемо взагалі грати якусь ролю на західних ринках, то мусимо ці ринки пізнати. Це є „conditio sine qua non!“ І тому то нашу нехіть до господарських подій на цих ринках (ба і на свому!) мусимо забути. **Тому то раціоналізація в рільництві — в першу чергу штандаризація — є і в нас конечністю. Без неї наш плян збуту через кооперацію буде тільки нездійснимою мрією або самообманом.**

Д-р Юрко Стецюк.

Мін. Цар про арештування б. послів.

Міністер справедливости Цар приняв у четвер представників союзу оборонців арештованих бувш. послів у справі перенесення арештованих до слідчої вязниці, що підлягає цив. судовій владі. Мін. справедливости сказав тим адвокатам, що на основі істнуючого правного стану придержання арештованих у військовій тюрмі не суперечить обовязуючим приписам, які передбачують також можливість приміщувати військові особи у цивільних вязницях і навпаки — цивільні особи у військових вязницях. Арештовані бувші посли є під диспозицією суд. влади, яка вповні користується правами, які прислугують їй на основі обовязуючих законів. Прокуратор окр. суду у Варшаві, щоби запевнити арештованим можливість користуватися правом оборони, переслав до вязниці в Бересті бланкети уповноважень. Ті бланкети, після того, як їх виповнять обвинувачені, доручать оборонцям, яких собі виберуть арештовані. Санітарний стан вязниці та стан здоровля арештованих зовсім вдоволяючий, що стверджує лікар, який має нагляд над вязницею та візитує її щодня. Всі арештовані користуються проходом. Ніякого зажалення не зголосили ні владі, ні судові.

Уділювання дозволів бачитися з арештованими та достава посилок у теперішній стадії справи залежна від дозволу суд. влади, яка надала справі перебіг зовсім згідний з обовязуючими приписами карного кодексу.

Пожежі.

ПАТ повідомляє, що 18. вересня в селі Красівка на фільварку Островського згоріли дві стирти конюшини. Ведуть слідство.

„Сл. П.“ повідомляє, що вночі на 16. вересня „саботажисти“ намагалися підпалити в Ставчанах (пов. Городок) стирти вл. римо-кат. архиепископства у Львові. В 23.10 год. приїхав гостинцем зі Львова неосвітлений автомобіль, а біля Ставчан звільнив біг у віддалі 400 м. від тамошніх стирт. Авто на хвилю стануло, а потім поїхало в напрямі Любіня Вел. Як пізніше виявилося, авто задержалося, щоби „саботажист“ міг висісти та підійти до стирти. Як авто відїхало, вартівники запримітили якогось чоловіка, що з гостинця зійшов у рів і йшов далі ровом. Коли вже був від стирт яких 150 м., тоді один із вартівників вистрілив до нього з револьверу. „Саботажист“ на відголос стрілу, що з причини темряви не вцілив, утік і зник у рові. За хвилю вартівники почули сигнал трубки. У відповідь почувся другий сиґнал, певно з авта, що зараз звилося та завернуло з дороги та забрало „злочинця“.

У Рибнім (пов. Станиславів) згорів стіжок сіна Тад. Бужинського. Шкоди є на 4.000 зол.

„Сл. П.“ повідомляє, що невідомі люди спалили в Фразі (пов. Рогатин) на фільварку Сташенського дім управителя, шопу зі збіжем, возівню, три стирти вівса, дві стирти жита, стирту конюшини та дві стирти соломи, разом на 100 тис. зол. Тому що стирти були освітлені та стерегли їх люди, то підпаляч підпалив будинок, а вітер розніс іскри на стирти. В стрісі хати найшли кілька тичок, обвинених соломою, а будинок був облитий якимсь легкозапальним плином (нафтою або бензиною).

Замах на черновецький двірець?

Польські газети повідомляють, що 18. вересня рано магазиновий робітник на Черновецькім двірці у Львові, під сиґналовим маґазином найшов три коробочки порошку (каліхльорікум) і три фляшечки запального плину для спричинення пожежі.

Арештування в Станиславові.

У Станиславові арештували Тад. Салука і Пиндуса Яр., гімн. учнів, та бувш. учня Крицуна Вол., усіх як підозрілих у саботажі.

„Сл. П.“ повідомляє, нібито невідомі люди на гостинці між Роздолом і Жидачевом у громаді Деменка Підністрянська вийняли з мосту два бруси та вкинули їх у ріку. На мості повстала так діра довга на 70 цм., а широка на 51 цм. Небаром переїздив туди секр. староства Гут, та він завважав перешкоду і сказав пильнувати мосту. Поліція арештувала 9 парубків із Деменки Підністр., як підозрілих у саботажі.

НОВИНКИ

— **Згоріло ще одно греко-катол. приходство.** З Демянова, пов. Рогатин сповіщають нам, що там невідома злочинна рука підпалила стодолу зі збіжем, дві стирти пшениці, стирту сіна і соломи власности о. Миколи Лисика. Шкода виносить 14.000 зол.

— **Перед коломийським судом** розпочалась розправа проти Василя Івасюка, 41-літнього гуцула зі Жабйого, якому акт обвинувачення закидує вбивство Михайла Сухарчука, Федя Бучука і Петра Ілійчука. Відповідає він також за те, що поранив вистрілом із рушниці поліціянта Антона Вонса, який слідкував за ним і хотів його арештувати. Василь Івасюк, якого польська преса називає „новим Довбушом" має справді богату і цікаву минувшину. Кілька літ гуляв він по нашій Гуцулії, був двічі арештований і зумів втечи, але „нового Довбуша" звела тим разом не вродлива Дзвінка, але звичайна горілка. Дня 20. серпня 1929 р. він був на весіллю в Кривім Полі, там підпив собі над міру і підхмелений забув про обережність, яка його характеризувала та попав у руки аж 4 поліціянтів. Тепер цей вродливий і гордий гуцул із поглядом хижака-вірла стоїть перед судом і хто зна, чи його не жде сумний кінець справжнього Довбуша.

— **Згоріла церква.** У селі Сичині на Підляшу була православна церква, яка довший час стояла опечатана, тому, що римо-католики мали до неї претенсії, мовляв ця церква була колись костелом. За цю церкву, як і за багато інших ішла боротьба між католиками і православними, а покищо тамошний православний священик правив богослуження під голим небом. На днях ця церква вечором згоріла. „За Свободу" пише, що є докази, начебто церкву підпалено.

— **Коли бідний любить богату.** Німець Іван Раметш із села Буковини, недалеко Лодзі, мав сімнацятьлітну дочку Ольгу. Німець був богатий, дочка мала славу найбільшої красуні в селі, отже природно батько хотів віддати дочку тільки за дуже богатого жениха. Тих женихів було безліч, тільки серце не слуга і Ольга полюбила бідного селянина Олексу Дрешке. Батько Ольги про бідного Олексу і слухати не хотів та забороняв дочці стрічатись з ним. Огірчений жених просив Олену втекти з ним від родичів, взяти потайки шлюб, переконуючи дівчину, що згодом батько помириться з доконаним фактом і тоді вона верне до родичів. Олена не згодилась. Тоді Олекса стрілив два рази в груди дівчини і думаючи, що вона вмерла, приклякнув біля раненої Олени, поцілував її кілька разів і потім вистрілив собі в чоло та впав трупом. Але виявилось, що Олена була міцніша ніж Олексі здавалось: вона відзискала притомність, її відвезено до лічниці і тепер вона вні не думає вмирати. Лікарі кажуть, що Олена за пару тижнів буде зовсім здорова та буде бігати з іншими хлопцями. Як видно, бідний навіть як стріляє, то не має щастя: одна куля вбила бідного Олексу, але дві кулі не вбили богатої Олени.

— **Знов самогубство артистки.** У Відні отруїлась газом визначна драматична артистка „Фолькстеатру" Марґарита Кепке. Лишила кілька листів, у яких розділює своє майно між кревними, але причини самовбивства не виявила, так що тайна цієї траґедії зійшла до гробу. Мала вона 30 літ, була вродлива і богата, а ще перед кількома днями виступала на сцені з великим успіхом. Артистка Кепке уродилась у Дісельдорфі. Вісім днів перед смертю вона грала у тоновій фільмі, виробництва „Уфа" в Берліні і мала всі дані на те, щоби стати доброю фільмовою артисткою. З кругів родини самовбивниці віденська преса інформує, що артистка Кепке була вродженою песимісткою і хоч перед нею стелилось життя повне успіхів і слави, хоч недавно вийшла заміж за швайцарця Шварца і жила з ним щасливо, вона попадала щораз то в більшу мелянхолію, не вірила у свій талант і вкінці наложила на себе руку. Перед двома роками, після того, як рецензенти осудили неприхильно один її виступ, Кепке троїлася, але її уратовано.

— **Нечемний медвідь.** До цирку в Будапешті прийшла молода урядничка Дора Вальдоф зі своїм нареченим, старшиною мадярської армії, оглянути звірят. Панні Дорі подобався великий медвідь у клітці і вона думаючи, що медвідь так як її наречений любить, щоби його гладити по голові, всунула ручку за крати клітки і чемненько погладила медведя. Але виявилось, що медвідь не любить таких обявів жіночої ніжности та що він не має добрих норовів джентельмена: медвідь схопив панну Дору зубами за руку, покусав її болючо і був би відкусив цілу руку, якби не те, що наречений цікавої панни вдарив медведя шаблюкою по голові, що примусило „вуйка" лишити панну Дору у спокою.

— **Зїзд російських вчених емігрантів.** Дня 14. ц. м. у столиці Болгарії розпочався зїзд російських вчених, що перебувають на еміґрації. Це вже пятий зїзд цього рода. На зїзді виступають визначні представники російського наукового світа, як П. Б. Струве, Н. Лосский, Мякотін, Ілін та інші. Болгари витали російських вчених у своїй столиці дуже сердечно та з великими почестями. Більшість вчених приїхало з ЧСР та з Франції.

— **Чума в Китаю.** Англійська преса сповіщає, що в Північнім Китаю вибухла епідемія чуми. В Манджурії занотовано 64 випадки цієї епідемії, з чого 50 померло.

— **Громадянству під увагу!** Свого часу появилася в пресі довша відозва людей доброї волі, що основали в Шалет (Франція) бібліотеку-випозичальню для наших еміґрантів у Франції. Заклик не увінчався бажаним успіхом, тому ця група людей звертається ще раз до нашого громадянства з горячим проханням підпомогти їхню працю пересилкою дарових книжок. Книжки можна слати на адресу: **Bibliotheque-Circulation „Ukrainska Knyska en France" pour A. Sopilnyk, 9, Cité du Bouye, Rue Monge-Vesines-Chalette (Loiret), France,** або на адресу Т-ва „Просвіта", Львів, Ринок 10, яке ці книжки вишле зі зазначенням назвиська жертводавця.

— **Памятник на могилі бл. п. Марії Примівної в** Лолині коло Долини вже готовий і посвячення його з панахидою відбудеться в неділю 28. вересня ц. р. Можна сподіватися, що всі бувші інститутки, вихованиці бл. п. Директорки, а в першій мірі ті, що своїми жертвами причинилися до поставлення памятника, візьмуть чисельну участь у святі посвячення. Про порядок свята, доїзд поїздом та кіньми на місце, кошти дороги і т. п. повідомить комітет на днях в часописах. Рахунковий звіт буде поміщений у черговому числі „Нової Хати".

Складайте жертви на оселю українських робітників пера в Ямнім!

З театру.

ВЕЛИКИЙ ТЕАТР: „ДРОТЯР" оперетка **Легара.**

Пощо відгребано цю передвоєнну, перестарілу і нецікаву нині оперетку з мало дотепним лібреттом, оперетку, в якій повно наскрізь штучних, нічим неумотивованих сцен і ситуацій — далебі не знати. Та публика, видно, мала добрий нюх, бо явилася на премієру „Дротяря" в небувало скромнім числі.

Не помогла вистава й обсада головних партій такими виконавцями, як Фолянський і п-і Нохович та Фонтанівна, не багато помогли й голосово та сценічно зовсім незлі Вісневський і Ґрущинський чи хочби добра гра Шослянда в ролі бляхаря Ґлеплера або Сирочевського в ролі вахм. від уланів. Від вистави віяло нудами й пусткою і важко було якось в ній дошукатися оперекових елементів.

Гарні в цій оперетці словацькі народні мельодії, якими густо перетикані особливо два перші акти. Подобалися також хори, що співали доволі справно й видатно. Балет мав поле до попису у словацьких танцях і в пантоміні „То паки". Диріґував п. Ґужинський. **І. Н.**

СПОРТ

Україна — Світезь.

Товариські змагання між повищими дружинами відбудуться в неділю 21. вересня ц. р. в год. 3.30 попол. на грищі Світезі на Замарстинові (доїзд трамваями ч. 9 і 5). Змагання заповідаються дуже цікаво, бо хоч Україна двічи перемогла Світезь у змаганнях за мистецтво, то проте Світезь показала у другій половині розгривок таку високу форму, що відправила більшість своїх противників з високоцифровими програними і здобула аж 10 пунктів. Тому змагуни України і цим разом повинні доложити всіх старань, щоби перехилити перемогу на свою сторону і тим поправити опінію у своїх симпатиків по недавній програній з Реверою. Попередять змагання Україна II. — Світезь II.

Програна Бескиду.

У рішаючих змаганнях за мистецтво Ц-кляси в Надвірній, які відбулися в неділю 14. вересня між українським клюбом „Бескид" і польським клюбом „Бистриця", програв Бескид у відношенні 4:1 (3:1) і тимсамим стратив мистецтво. Бескид вніс проти цих змагань протест на тій основі, що в барвах „Бистриці" грали два незголошені грачі, члени українського клюбу „Ропник" у Бориславі Михайло і Маріян Келебаї, які працюють переходово в Надвірній

Недільні змагання у Львові.

Крім змагань України зі Світезю відбудуться в цю неділю у Львові ще тов. змагання між Чорними й Гасмонеєю в год. 11. передпол. на грищі Гасмонеї. В год. 4. попол. зачнуться на грищі Погоні атракційні змагання за мистецтво Ліґи між Погонею і Л. К. С.

Дописи.

ЗАДНИШІВКА, коло ПІДВОЛОЧИСЬК. (Концерт у честь Митрополита Шептицького). Старанням місцевого пароха і при співучасти селянського хору з Токів улаштовано дня 31. серпня ц. р. в салі „Народнього Дому" в Заднишівці ювилейний концерт у честь Митр. А. Шептицького, на якого програму зложилися: промова, хорові і сольові продукції. Промову виголосив місцевий парох о. Михайло Патрило. Всі хорові й сольові продукції виведено дуже старанно. З початку виглядало, що відспівання таких творів, як „Влажен муж" Бортнянського, „Почаївська Божа Мати" Тележинського, „Світе тихий" Давидовського, „Сонце заходить" Роздольського, „Ой у полі тай у Баришполі" Кошиця й „Отче наш" Кишакевича, буде за тяжке до виконання для селянського хору. Але вже по першій точці ці побоювання виявились безпідставними, бо показалося, що цей хор міг би вдоволити навіть вибагливішу публику. У виконанні всіх точок була слідна енерґійна рука диріґента п. Евгена Костецького, студ. аґр., який справді мусів вложити багато праці, щоби хор піднести до цеї висоти, на якій він стоїть нині. Із солістів вибилися на перший плян: п-ні Г. Жукова і п. І. Шевчук, студ. аґр., як рівнож п. М. Салівна, яка, при своїх 16 роках, має дуже добрий голосовий матеріял. Гарним тенором може почванитися також п. Б. Жук. Дуже мило вражали українські народні строї у всіх хористів. Зацікавлення тим концертом було дуже велике, так, що саля „Народнього Дому" ледви могла помістити всіх гостей. Чистий дохід призначений на будову Українського Шпиталю у Львові. — **Присутній.**

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 19. вересня п. м. масло експортове 4·10 зол.; десерове 4·0 зол.; літра молока 25 сотиків; літра сметани 1·40 зол.; копа яєць 8·30 зол.

Куток мови.

„Неділя", ч. 37.: „там вони сидять стільки часу, скільки..." (моск. столько времени) зам. „так довго"; „запідозрено в..." (моск.) підозрівають у...; „дякуючи жертвенності" (моск.) зам. „завдяки жертвенности"; „зискав приміщення" (поль. і моск.) зам. придбав приміщення; „в дальшому розвиткові" зам. розвитку. Ця остання помилка поширюється в нас щораз більше; через фальшиву анальоґію до форм „чоловікові" починають 3-ий відмінок переносити на 7-ий, а відміну іменників живих осіб на відміну предметів, отже зам. у музею пишуть „у музеєві", „в руховi", не відчуваючи, що тоді слід би також писати „в язикові", „на порогові", „на поверхові...". — У статті „Фільмування в Ґренляндії" (те саме ч. „Неділі") находимо напереміну „той фільм" і „та фільма"; ми пишемо згідно з духом нашої мови „та фільма", як система, адреса, програма; на Рад. Україні досі ще панує москалізм „фільм", як довго панував „той метод". Згадана стаття „Неділі" має підзаголовок „фільм, що родиться проміж водою, небосхилом і ледом". „Проміж" ужите тут зовсім непотрібно зам. „між"; а „небосхил" зам. небо. „Закинути обвинувачення" — це два грибі в борщ: саме „закинули" або „обвинувачували" вистарчає. — Стаття „Під опікунчими крилами чрезвичайки" починається таким реченням. „Жахи допрівські доповнює адміністрація порядкуванням, вчинками й поводженням всього персоналу". Може хто це зрозуміє?

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Роман Гузар, б. сотник генеральної булави УГА, урядник „Народньої Торговлі" помер дня 17. вересня 1930 р. у 43-тьому році життя. Похорони покійного відбудуться в пятницю 19. вересня 1930 р. в год. 15. з каплиці Анатомії при вул. Пекарській 52. на Личаківський цвинтар. В. Й. П.

Петро Ясінчук. Дня 6. вересня ц. р. зійшов у могилу Петро Ясінчук, господар в Білобожниці к. Чорткова. Був це рідкий тип хлібороба-громадянина. Кількома рисами хочемо занотувати цю постать на памятку грядучих поколінь.

Покійний уродився 1852 р. в селі Звиняч у Чортківщині. Одружившися в селі Довге, переніссся до Білобожниці, де за невеличку батьківщину свою і дружини купив малу реальність. У Білобожниці пережив 52 роки, а вріс в неї так, немов би там жив з діда-прадіда. Пок. Ясінчук дивився ширше на світ, як це над могилою змалював прегарно сенатор д-р Горбачевський. Він обіймав зором цілу Україну і для неї трудився. Кожне культурне, господарське чи політичне діло в громаді мало ініціятором пок. Ясінчука. Так було від його молодих літ аж до смерти. Він дав почин до оснування „читальні Просвіти", громадської кооперативи, громадської, а згодом райфайзенської каси; як кошовий „Січи" брав участь у січово-сокільському здвизі в ювилейному році 1914, заложив і був до війни головою кружка „Сільського Господаря", був основником теперішньої кооперативи і кружка „Рідної Школи", якого був головою до смерти, був теж одним з ініціяторів „Лугу". Як добрий дириґент і співак вів він церковний хор протягом кількох десяток літ, чим виробив на місці замилування до гарного співу.

Десятки літ був бл. п. Ясінчук радним у громаді, а навіть за славної комісарщини, якої був рішучим противником, кликали його на важніші засідання, щоб порадитися у доброго господаря і громадянина. Коли ще перед війною переміняли були українську школу в громаді на польську, Покійник боровся так довго проти цієї переміни, доки не привернено попереднього стану.

Як член місцевої шк. ради школу цінив Покійник дуже високо. Його заходами перед війною зорганізовано при нар. школі виріб соломяних капелюхів і соломяних виробів, а весь матеріял і 20 варстатів доставила громада. Як довголітній предсідник сиротинської ради витер не одну сльозу вдовам та сиротам.

Працював теж і на ширшому форумі. До війни був членом ширшого Народнього Комітету нац.-демократичної партії. З тією партією та її наслідницями вязав Покійник цілу свою політичну діяльність. За цю свою діяльність потерпів він чимало від ріжної влади. Ще коли за попередніх виборів кандидував у Чортківщині бл. п. о. Микола Галущинський зі Звиняча проти графа Волянського, пок. Ясінчук не то що не дався перекупити великими грішми, не тільки що тримав інших правиборців, але й був арештований у звязку з побиттям правиборців сусіднього села, які пішли проти народнього кандидата.

За польської влади пересидівся в чортківській тюрмі. Ще в липні ц. р. заплатив Покійник 50 зол. кари за збірку на „Рідну Школу", уладжену під церквою.

Покійник просто горів жадобою знання. Передплачував українські часописи та спроваджував книжки. Він перший у селі дав свого сина на дальшу науку. Коли сьогодня з Білобожниці ходить до 50 дітей до середніх і вищих шкіл, то це за приміром та у великій мірі за заохотою Покійника.

В домашньому житті визначався просто небувалою роботящістю. В памяті громадян свого села лишиться Покійник як найбільше працьовитий господар.

Ніколи не захитаною рівновагою і тактом в особистому пожитті здобував пошану у своїх і чужих. Тому в похоронах його взяла участь своя й сусідні громади: українці й поляки та делеґація з Чорткова. Всі українські установи виступили на похоронах зорґанізовано, складаючи 8 вінців а місцевий хор під проводом гром. Бойка прикрашував похоронний обряд прегарним співом. Не було буквально одиниці, яка не заплакалаб, коли о. дек. Воробкевич змалював всебічно трудяще життя Покійника. Серед загального жалю похоронили Петра Ясінчука в ту землю, яку він так любив і в якій ціле своє життя шукав скарбів. Похоронний обряд закінчив сенатор д-р Горбачевський оглядом громадської діяльности Покійника.

Честь памяти Петра Ясінчука!

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Субота, год. 7·30 „Ріґолето" Верді.

Малий Міський Театр:

Щодня аж до відкликання в год. 7·30 „Папа Кавалер", ціни знижені до половини.

Театр „Ріжнородностей" (в Народнім Домі):

Пятниця, 19. вересня год. 7·30 вечором „Хоробрий вояк Швейк".

Субота, 20. вересня год. 7·30 вечором „Хоробрий вояк Швейк".

Кіна.

АПОЛЬО: Парада любови і звукові додатки.
КАСІНО: У кигтях чортиці. Сльози жовкші.
КОЛЬОСЕЙ: Нечинне.
КОПЕРНИК: Звукова фільма „Летун".
ЛЕВ: Звукова фільма „Ріо-Ріта".
МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма „Летун".
ОАЗА: Нічна варта.
ПАЛЯС: Звукова фільма „Поганин".
ПАН: Живий труп.
ПАСАЖ: Чортівські кигті.
ПРОМІНЬ: Божеська жінка.
ХИМЕРА: Анні шукає чоловіка.
СТИЛЕВЕ: На провесні та Ольга Чехова.
ФАТАМОРҐАНА: Тайна почтової скриньки.
УТІХА: Забуті лиця. Любов у природі.

Програма радіо.

Субота 20. IX. 1930.

Варшава (1411,7) 16·20 Грамофонові плити. **Гельсінгфорс** (221, 4) 17·30 Спів Мустонена. **Льондон** (356,3) 19·45 Концерт. **Харків** (426) 19·00 Музика. **Берлін** (419) 16·05 Концерт. **Стокгольм** (435,8) 18·45 Кабарет. **Рим** (441,2) 17·30 Концерт. **Прага** (486,2) 11·15 Грамофонові плити. **Відень** (516,3) 17·00 Слуховище для молоді. **Будапешт** (550,5) 18·45 Легка музика. **Москва** (1481) 11·00 Концерт. **Париж** (1724,1) 16·45 Танкова музика.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Кооператива Український Театр у Львові. Український Нар. Театр ім. І. Тобілевича в Станиславові.

Станиславів:
20. IX. Циганка Аза.
21. IX. Популярна вистава „Мартин Боруля", початок в год. 3. попол.
21. IX. Гетьман Дорошенко.

Вписи на 1. однорічний торговельний курс для абітурієнтів (-ок) середніх шкіл, 2. однорічний торговельний курс для абсольвентів (-ок) 6. клас середньої школи, 3. однорічний торговельно-кооперативний курс для дорослих з покінченою 7. кл. школою вселюдною, 4. однорічний кооперативний курс для абсольвентів вищих торговельних шкіл і курсів, приймає **Торговельна Школа у Львові, вул. Коринктів ч. 1. до дня 28. вересня** 1930 р. Зголошуватися можна устно і письменно. До прохання о принятгя слід долучити метрику, шкільне свідоцтво і 10 зол. вписового. Виклади на усіх курсах починаються дня 2. жовтня 1930 р в год. 4-ій попол. — Доповняючі іспити за попередній рік відбуваються: на кооперативному курсі дня 22. вересня в год. 4-ій попол. — на інших курсах дня 1. жовтня в год. 4-ій попол. — **Управа.** 543 2—3

Бібліотека-Випозичальня Т-ва „Просвіта" у Львові, Ринок ч. 10 II. пов. буде відчинена від 1. жовтня в тіж дні і години, що й торік: понеділок і середа від 4—6 год. по пол., пятниця від 12—2 год., неділя від 12—1 год. — Інформації і друки посвідок можна дістати що дня в будні від 8—11 год. рано 501 3—3

На Рідну Школу зложили Вп. Дир. Микола Скрипка 25 зол., д-р Остап Макарушка 10 зол. замісць квітів на могилу бл. п. Романа Гузара. — Вп. Жертводавцям складає щиру подяку **Головна Управа.** 567

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.